

Trampský samizdat¹

Petr Náhlík

V roce 1968 jsem byl na prvním skautském táboře a nikdy jsem „nerozdýchchal“ bolševický zákaz Junáka v září 1970. Z posledního tábora před zákazem skautování jsem si domů na památku donesl drobnou grafiku s textem: NEZAPOMEŇ! SLIB — HESLO — ZÁKON!

Nikdy jsem nezapomněl.

V roce 1973 jsem poprvé čichnul k woodcraftu a v roce 1975 jsem z našeho woodcrafterského tábora na Šumavě vyrazil na první vandr. O pár let později jsem na svých toulkách potkal první trampy, v roce 1979 jsem byl na prvním trampském potlachu. Tehdy jsem dostal první trampský samizdat — časopis DÝM, „tiskový orgán“ brdské Smečky, vydávaným trampským básníkem, prozaikem a redaktorem Stanislavem Zárybnickým — Houlou. A otevřel se mi jiný, v podmínkách normalizace zcela svobodný svět...

Protože tramping se nikdy nikomu nepodařilo zorganizovat, nemohl jej — při neexistenci organizace — žádný totalitní režim zakázat. Nepovedlo se to ani bolševikům, ač se hodně snažili.

Od roku 1980 jsem se, spolu se svou dívkou, dnes manželkou, zapojil do vydávání trampského samizdatu. Poté, co jsme v roce 1982 po zásahu StB přestali vydávat trampský časopis PAJDA, zapojili jsme se, přes trampské signatáře Charty 77, do disidentského prostředí a začali opisovat a vydávat i „zakázané“ autory...

I nadále jsme souběžně s tím vydávali trampský samizdat ve vlastním nakladatelství Pajda, a zároveň jsme spolupracovali s redakcemi řady samizdatových časopisů — od trampských, přes JAZZSTOP vydávaný po zakazu Jazzové sekce, až po samizdatový měsíčník LIDOVÉ NOVINY...

Bylo to zajímavé prolínání světů. Od trampingu, přes underground až po konfrontaci a nakonec i otevřený střet s bolševickou mocí. Byla to doba plná paradoxů... A tak jsem na jedné straně psal pro JAZZSTOP analytické texty o fenoménu Porty... a jindy a jinde — např. v říjnovém čísle Lidovek — byla v roce 1989 otištěna reportáž s názvem

---

¹ První verze níže uvedeného textu byla napsána v roce 2009 jako samostatná kapitola pro dlouhodobě připravovanou *Velkou knihu trampingu*, kterou tehdy mělo v edičním plánu Nakladatelství Lidové noviny. K vydání knihy bohužel nikdy nedošlo. Druhá verze byla zpracována v roce 2016 jako jeden z podkladů pro projekt *Encyklopedie českého literárního samizdatu*. Zde publikovaná verze byla doplněna a dokončena v říjnu 2017 pro „trampské číslo“ *Studia Ethnologica Pragensia*.

„MOSKVA září 1989“. Pod zkratkou -M- ji pro Lidovky nenapsal nikdo jiný než šerif legendární T. O. Zlatý klíč Mirko Ryvola zvaný Miki, autor neméně legendární písně Bedna od whisky...

Jisté výhody mělo to, že z pohledu StB jsme zřejmě po celá 80. léta byli zařazeni „jen“ jako trampové, kteří pro potěšení pár kamarádů vydávají trampské sborníky a zpěvníky. A tak jsme se kvůli ostatním disidentským aktivitám do střetu s bolševickou mocí dostali až na konci osmdesátých let. I tak jsme si stačili užít vše — od výslechů, přes krátký pobyt ve vězení ve Vikmanově, až po nakládačku při lednovém Palachově týdnu a 17. listopadu na Národní třídě...

Po roce 1989 jsem se stal dědicem trampské pozůstalosti či spíše trampské části knihovny Standy Zárybnického — Houly, která rozšířila mé vlastní sbírky. V 90. letech jsem začal spolupracovat s woodcrafterským časopisem Wampum Neskenonu a s trampským časopisem Pucejř. Poté jsem spolupracoval i s dalšími trampskými, folkovými a skautskými časopisy... Dnes jsem jedním z redaktorů internetového Trampského magazínu.

Protože skautských historiků a badatelů byla řada již po roce 1970, a další přibývali po roce 1990, napřel jsem svoji pozornost do blízkých subkultur. A protože „nejsou lidi“ začal jsem se zabývat historií woodcrafterské a trampské subkultury...

Woodcrafterských badatelů a opravdových znalců je dnes již řada, historiků trampingu, kteří jen neopisují zkazky z 30. let minulého století, je podstatně méně. Skauting i woodcraft jsou světová hnutí, tramping je ryze český fenomén, leč vzhledem k důsledkům okupace Československa v letech 1968–1989, žijí dnes trampové na všech kontinentech. A na celém světě opět skládají a zpívají trampské písně, vyřezávají totemy — a také vydávají trampské časopisy a publikace...

Můj pohled na trampskou subkulturu, její historii a její vlastní kulturu je ovšem více méně subjektivní, protože tramping nejen analyzuji a popisuji, ale především žiji...

Nezabývám se tedy tím, kdy a kam jezdili Bob či Joe — protože je to nepodstatné, ale trampingem jako kulturním fenoménem. Snažím se zachytit nezachytitelné... Tedy to, jak trampská subkultura a z ní vzešlé osobnosti ovlivnily českou (a slovenskou) kulturu a jaký měly různé kulturní vlivy dopad na tramping...

Z hlediska historie by bylo klíčové popsat především renesanci trampingu v letech 1960–1970. Dokud žijí (a něco si pamatují) poslední pamětníci, leč „nejsou lidi“ a především čas.... A tak se v níže uvedeném textu zabývám především tím, co jsem měl možnost poznat autenticky na vlastní kůži v 70. a 80. letech, dnes již minulého století...

Jakou podobu měl trampský samizdat? Jeho definice není ani dnes jednoduchá — již v polovině let šedesátých dvacátého století, tj. ještě před obdobím uvolnění cenzury, tj. před obdobím tzv. „Pražského jara“ vzniklo mimo dohled cenzury spoustu takzvaných „klubových“ časopisů vznikajících pro potřebu klubů působících na troskách rozpadajícího se ČSM (Československý svaz mládeže). Tyto klubové časopisy se dříve (1967) či později (1968) obsahem přiblížily tomu, co dnes, tedy v roce 2017, považujeme za trampský časopis.

Mezi takové časopisy patřily pražský Gagarinec (1967), Blesk (1967, redaktor František Rodr), Kaktus (1967); Camp, který od počátku vydával trampský Camp club (1967–1969, redakce Jan Vyčítal — Ben, Josef Šimek, Marko Čermák — všichni

z trampské osady T. O. Hejkalové), plzeňský *Tulák* (1966–1969, šéfredaktor Karel Růžička — Lišák a po něm Ing. Rudolf Cozl — Fus), sokolovské *Mraveniště* (1968), mariánskolázeňský *Kompas* (1966–1968, redaktor Jan Harvánek — Havran) a později *Březová kůra* (1968, redaktor Jan Harvánek — Havran), pačejevský *Pošumavský hlasatel* (1963–1970, redaktor Jaromír Benda — Rikitan, vydávala základní organizace Svazarmu v Pačejevě, pak místní středisko Junáka), českobudějovická *Jižní Stezka* (1967–1971), novohradský *Vpřed*, královéhradecký *Oheň* (1967), či bratislavský *Táborák* (1968). V podstatě jako klubový časopis začal v roce 1965 i ten nejznámější, a později dokonce celostátní, trampský časopis — ostravský *Tramp*.

V oficiálních časopisech se první zmínky o trampingu a poté i trampské rubriky objevily již na přelomu 50. a 60. let, první — v roce 1958 v měsíčníku *Za krásami domova*, v druhé polovině 60. let se v tomto měsíčníku objevila samostatná rubrika „Psáno na březové kůře“. Na ní navázala rubrika „Táborový oheň“ v týdeníku ČSM *Mladý svět*. V něm od roku 1961 o trampingu psali autoři, kteří se později věnovali odlišné tvorbě — např. Ladislav Smoljak či Eda Kriseová. Trampská témata se objevila i v časopise *Ahoj na sobotu* a především v armádních týdenících *Signál* a *Obrana lidu*, kde působil jako redaktor a také publikoval tramp Bohuslav Čepelák — Irčan.

Další, v podstatě trampské, časopisy vznikly po rozpadu ČSM a jejich garantem byla nově vzniklá ČTU (Česká tábornická unie) — pražské časopisy *Stezka* (1968, redaktor Jiří Ryvola — Wabi z T. O. Zlatý klíč), *Trail* (1969–1970, redaktor Jiří Ryvola — Wabi z T. O. Zlatý klíč), *Uzda* — občasník pražské oblasti ČTU (1969–1970) a *List milovníkům trampských písní a vyznavačů FCW music* (1970, šéfredaktor obou časopisů Karel Jakeš — Kayman ze sportovní osady /S. O./ Kmen Iroquez, později člen T. O. Tuláci jihu a T. S. Hledači), pardubický *Trampský les* (1968) a později *Les* (1969–1970), ústecký *Hobo press* (1969), litoměřické *Tee-pee* (1968–1970), šumperské *Bambuko* (1969, redaktor Karel Kučera — Plyžák), českolipský *Hurá Qodě* (1969, redaktor Lubomír Tolar), uherskohradištský *Táborník* (1969). ČTU se posléze stala vydavatelem i časopisů *Jižní stezka* a *Tramp*.

Na troskách ČSM vznikla řada organizací, které se později staly guaranty vydávání trampských časopisů — v Brně vycházel *Zálesák* (1968–1970, redaktor Zdeněk Chmel, v roce 1970 Fedor Skotal — Ňuf) jehož vydavatelem byl Zálesák — Svaz pro pobyt v přírodě. V Praze vycházely: *Top Expres* (1969) — jeho vydavatelem byla Federace organizací dětí a mládeže, *Pacifik Expres* (1969, šéfredaktor Karel Sehnoutka — Kid) — jeho poslední (sedmé) číslo obsahovalo v podstatě již jen dokončení románu na pokračování *Toronto* od Josefa Peterky — Boba Hurikána — garantem vydávání byla Juvena /Svaz zemědělské mládeže/, *Kamarád* (1967 — 1970, šéfredaktor Petr Čížek — Pedro Akéla) — jeho posledním garantem byl Svaz klubů mládeže, *List kamarádům* (1969–1972, šéfredaktor Rudolf Noha — Rudan) jehož vydavatelem byl JLC / Jack London Club/.

Podhoubí pro vznik trampského samizdatu vytvořil komunistickou mocí vynucený zánik trampských časopisů a trampských rubrik v jiných časopisech, které postupně likvidovala husákovská normalizace hned od počátku sedmdesátých let. Jako první zanikla populární trampská rubrika „Táborový oheň“ v časopise *Mladý svět*. Její vznik prosadili v druhé polovině šedesátých let ve spolupráci s redaktorem Jiřím Tunklem bratři Ryvolové, respektive T. O. Zlatý klíč, a vycházela pravidelně od ledna

roku 1966 až do konce roku 1968. V roce 1969 (již bez účasti T. O. Zlatý klíč) se objevovala již jen nepravidelně a ve stále se zmenšujícím rozsahu, až zmizela zcela. O dva roky později zanikla v *Obraně lidu* rubrika „Z údolí a osad“, vedená od poloviny šedesátých let Bohuslavem Čepelákem — Irčanem a po jeho smrti v roce 1969 jeho ženou Zdeňkou. Nejdéle, do roku 1973, mohla vycházet rubrika respektive čtyřstránková (!) příloha „Pod modrou oblohou“ v novinách *Lud* vydávaných v Bratislavě

Časopis *Trail*, jehož šéfredaktorem byl Jiří Ryvola — Wabi, skončil 7. číslem druhého ročníku prodáváním na Portě 1970, zanikl i *Kamarád*, plzeňský *Tulák* a 3. číslem 3. ročníku (1970) skončil *Zálesák* atd. Československý časopis *Jižní stezka* zahájil ročník 1971 (a po zásahu „shora“ ihned ukončil) dvojčíslem 1-2, jehož vydavatelem byla v té době ještě ČTU.

Až do roku 1971 vycházel (díky existenci ČTU) měsíčník *Tramp*. Dnes je v antikvariátech či na burzách běžně dostupné 1. a 2. číslo *Trampa* z roku 1971 (s plnobarevnou obálkou). Z tiskárny se podařilo před zničením ve stoupě zachránit několik výtisků 3. čísla z roku 1971.²

Celostátní časopis *Tramp* ležel komunistům i StB hodně v žaludku a zřejmě i z toho důvodu byl poslední šéfredaktor časopisu *Tramp*, spisovatel a grafik Ivan Binar, v roce 1972 odsouzen a uvězněn. Poté odešel do emigrace. Po formální stránce nikoliv za redigování časopisu *Tramp*, ale za hanobení Sovětského svazu při účinkování v divadelní hře *Syn pluku*, kterou hrálo ostravské divadlo Waterloo. „Hanobení“ proběhlo dle komunistické StB totiž také zpěvem písní z této hry na redakční víkendové akci *Trampa* v roce 1970.

Nejdéle vycházel brněnský *Tulák* — začaly jej v roce 1966 vydávat S. T. O. (Spojené tramské osady) Monsun (název převzat na počtu kamarádů z S. B. O. /Svaz Brněnských Osad/) kteří jej vydávali do roku 1948, kdy vydávání skončilo po komunistických represích vůči vydavatelům. Jako osadní časopis byl množen na ormigu a vycházel jako měsíčník — v roce 1966 vyšla čísla 3-12, v roce 1967 dvanáct čísel, a ještě tři čísla v roce 1968 vyšla jako osadní. Od 8. čísla z roku 1967 byl již tištěn na cyklostylu. V roce 1968 byla po dohodě S. T. O. Monzun a S. B. O. vytvořena nová redakční rada a *Tulák* se stal brněnským (či spíše jihomoravským) časopisem. Byl jím až do 2. čísla roku 1973, kdy opět skončil po komunistických represích vůči vydavatelům. To, že vycházel tak dlouho i v době normalizace bylo zřejmě ovlivněno tím, že byl „pouze“ tramským časopisem, a tak nikdy neměl oficiálního vydavatele (S. B. O. nikdy nebyl „registrovanou“ organizací) a také to, že byl odběratelům předáván především osobně na tramských slezinách v Brně, nebo rozeslán poštou, nikoliv prostřednictvím oficiální distribuce. Svůj vliv mělo i to, že po celou dobu, kdy jej vydával S. B. O. (kromě prvního čísla z roku 1968, které bylo vytištěno ve formátu A5 maloofsetem v oficiální tiskárně) byl rozmnožován, tehdy ještě celkem dostupným, cyklostylem, nikoliv v oficiální tiskárně.

Podhoubí pro vznik tramského samizdatu vytvořil mocensky vynucený zánik výše uvedených periodik — nejdéle, od roku 1967 až do roku 1973, odolával časopis *Tulák* Svazu brněnských osad, rozmnožovaný (stejně jako v letech 1945-1948) na vlastním cyklostylu a distribuovaný výhradně poštou či na tramských slezinách, bez oficiálního vydavatele a tiráže.

2 Já jej dostal od Wabiho Ryvolu a ve své sbírce mám i nátisk barevné obálky 4. čísla z roku 1971.

Velký vliv na potřebu samizdatového šíření trampské tvorby měl i zánik trampských rubrik v oficiálně vydávaných časopisech, o který se normalizace postarala hned na počátku sedmdesátých let. Jako první zanikla v roce 1969 rubrika „Táborový oheň“ v časopise *Mladý svět*, jejíž vznik prosadili roku 1966 ve spolupráci s redaktorem Jiřím Tunklem bratři Ryvolové. I když byla v roce 1971 z iniciativy SSM (Socialistického svazu mládeže) rubrika „Táborový oheň“ znovu obnovena, přinejmenším v prvním normalizačním desetiletí měl její obsah k trampským ideálům svobody a volnosti daleko.

Trampská rubrika „Z údolí a osad“, která v 60. letech vznikla v armádním týdeníku *Obrana lidu* (určená zejména pro trampy plnící povinnou dvouletou vojenskou službu) díky trampovi, spisovateli a novináři Bohuslavu Čepelákovi — Irčanovi a po jeho smrti (†1969) ji až do roku 1971 vedla jeho žena Zdeňka Čepeláková.

Dříve než začnu psát o jednotlivých samizdatových trampských tiskovinách, je nutné uvést, že mnohé z nich (zejména sborníky či příležitostné tisky) vyšly jen v jednom exempláři a řada z nich pouze v 8–12 průklepech přes kopírovací papír — tj. kolik „unesl“ psací stroj. Na druhé straně řada periodik i sborníků vyšla v desítkách kusů a několik periodik a sborníků dokonce překonalo magickou hranici 100 kusů. Řada tiskovin kolovala v širším okruhu čtenářů a další zas po předem stanovených trasách odběratelů — obdobně jako legendární *TAM-TAM* foglarovského klubu Rychlé šípy, a tak zasáhla poměrně široký okruh čtenářů.

Použitá technologie výroby trampského samizdatu se lišila podle možností jednotlivých vydavatelů a je nutno říct, že trampský tisk 70. a 80. let byl použitými technologiemi tisku dokonce pestřejší než politický, kulturní či undergroundový samizdat té doby. K vydávání se využívaly snad všechny možnosti — od klasického kopírovacího a průklepového papíru, přes světlotisk, ormig, cyklostyl a xerox až po fotodokument, maloofset, knihtisk či od počátku 80. let dokonce čtyřbarevný (!) soutisk (*SEM-TAM*), který byl kvalitou tisku srovnatelný s posledními čísly pražského samizdatového kulturního almanachu *Revolver revue* z konce 80. let.

Dalším problémem při popisu trampského samizdatu je zda jej členit chronologicky, a tím vlastně i generačně, nebo regionálně — obojí má své klady a zápory. Tato problematika je složitá zejména proto, že např. časopis *Dým* měl sice redakci v podhůří Brd (Nižbor, Zdice, Rakovník, později také Brno) — ale rozepisovali jej trampové z celé republiky (včetně Slovenska), časopis *TOULAVEC* vydávalo postupně osm (!) redakcí — od Ostravy až po Plzeň. Časopisy *SEM-TAM* a *TAM-TAM* vycházely v Rožnově pod Radhoštěm — ale texty byly na cyklostylové blány prepisovány v Plzni, kde se zároveň v tiskárně firmy ŠKODA načerno na maloofsetu tiskly písničky s notovým záznamem, tisk některých stránek časopisu *SEM-TAM* zajišťoval Jiří Dinda — Inka z jihočeské Jistebnice, další část tisku zajišťoval Viktor Zlámal — Viki v Havířově atd. Samizdatový trampský deník (!) *Hurá* vycházel na Portě v Plzni — ale redakci tvořili převážně trampové z Prahy a Tábora, přispěl do něj ovšem i slovenský tramp Gabriel Čepček — Špaky z redakce trampského samizdatového časopisu *Zvitok* z Nitry. Pokusím se tedy v následujícím textu různé pohledy na trampský samizdat zkombinovat tak, abych podchytil celou šíři a složitost vydávání trampského tisku v době normalizace.³

3 Podstatné je to, že vydavatelé trampských samizdatových časopisů, pokud se nezapojili do činnosti disentu, nepoužívali pro svoji vydavatelskou aktivitu slovo samizdat. Prostě jen

První trampský samizdatový časopis *Dým* se objevil rok po zániku oficiálního časopisu *Tramp* a začal jej již v roce 1972 vydávat na ve Zdicích (respektive na Brdech) Stanislav Zárybnický — Houla, a vydával jej, v podstatě nepřetržitě, po dobu deseti let. Tuto magickou hranici souvislého vydávání (pomínou-li autorské či ryze osadní časopisy) do roku 1989 nepřekonal žádný celostátní trampský časopis ani za první republiky, ani v 60. letech. *Dým* začal spolu s Houlou vydávat Vladimír Synák — Riki z Nižbora na Berounce (později z Brna). Z občasníku T. O. RiBaBi-Bo-HoSaMa vydávaném v několika exemplářích dosáhl díky organizovanému systému „opisovačů“ od 25. čísla náklad téměř 200 kusů a jako „tiskový orgán“ brdské Smečky jej četlo možná přes tisíc trampů po celém Československu.⁴

Prvních dvacet čtyři čísel *Dýmu* se dokonce dočkalo po cca deseti letech 2. vydání. *Dýmu* vyšlo přes třicet čísel a kromě toho vyšla i řada samostatných tematických příloh. Obálky byly tištěné jako linoryty a později xeroxem či tiskem rozmnožené kresby. V časopise se vystřídala řada přispěvatelů a měl velmi pestrý obsah: od trampské prózy a poezie přes písňové texty, reportáže, polemiky, rozhovory, ale také ukázky z trampských tiskovin 60. let, či novinky z naší i světové kultury. *Dým* poskytoval prostor psavcům z Brd, ale později z celého Československa a přinášel i novou tvorbu starší trampské generace: bratří Ryvolů, Jaroslava Velinského — Kapitána Kida apod. Nejvýznamnějším se stal ale především proto, že jeho průkopnická role a dlouholetá spolupráce Stanislava Zárybnického — Houly s kamarády z brdské Smečky dokázala propojit několik trampských generací a především inspirovat další trampy k vydávání vlastních tiskovin. Paradoxně (jako jeden z mála) trampský časopis *Dým* neskončil po zásahu StB, ale na základě cílené „antihoulovské“ kampaně po „milostné aféře“ Houly s jeho dlouholetou kamarádkou, tehdy již vdanou trampkou z brdské Smečky.

Po svém „vyobcování“ z brdské Smečky Houla inicioval vydávání pokračování *Dýmu* pod názvem *Toulavec*, s tím, že se redaktory jednotlivých čísel (celkem osmi) stali bývalí opisovači *Dýmu* z trampského okruhu mimo původní brdskou Smečku. První číslo (ještě jako *Dým* č. 31) vydal Jaroslav Derner — Humorista v Hradci Králové, poslední, osmé číslo *Toulavce* vydalo nakladatelství Pajda v Plzni v roce 1988 a bylo věnováno 3. světovému potlachu, který se konal 21. srpna 1988 ve Švýcarsku.

Stanislav Zárybnický — Houla zůstal i nadále trampem, ale svoji pozornost obrátil především k Portě a folku. Ač se živil jako traťový dělník u ČSD, stal se organizátorem špičkových kulturních pořadů a koncertů v mládežnickém klubu v Rakovníku, redaktorem deníku *Portýr* na národním finále Porty v Plzni i redaktorem *Portýra* či jiných zpravodajů na některých okresních kolech a také vydavatelem samizdatového časopisu *Poportýr* (1981–1988), hudebním publicistou (měsíčník pražské ZO Svazarmu — fonoklubu Jonáš, týdeník *Mladý svět*, měsíčník *Gramorevue* atd.) a především vydavatelem samizdatových antologií našich špičkových písničkářů — Jaromíra Nohavici, Vladimíra Mertý, Jaroslava Hutky, Karla Kryla... Od poloviny 80. let začal

---

vydávali trampský časopis. Pro tisk na kopírce používám slangový výraz „xeroxovat“, protože podle této výrobní značky se kopírování v 80. letech XX. století nazývalo.

⁴ Slabiky v názvu osady odpovídají přezdívčkám osadníků — např. Ri=Riki=Vladimír Synák, Ba=Bacil=Ing. Jiří Mika=dnes ředitel Studijní a vědecké knihovny Středočeského kraje, Ho=Houla=Stanislav Zárybnický.

spolupracovat s další generací trampských vydavatelů a spolupracoval na vydávání trampského časopisu *Letokruhy* a organizaci trampské celostátní hry Sever proti Jihu. V roce 1989 znovu navázal přerušené vztahy s řadou vrstevníků ze své generace, ale vzhledem k rozpadu vlastní rodiny už jej ani společné vandry či sdílený pohled na kulturu, státní politiku či opoziční aktivity, dokonce ani dění po 17. listopadu 1989 nedokázaly zcela naplnit, a tak skončil svůj život dobrovolně v prosinci 1989, pod koly vlaku na jeho domovských Brdech.

Velkou roli v oblasti trampské literární tvorby sehrála trampská literární soutěž TRAPSAVEC (TRAMpský PSAVEC), kterou poprvé vyhlásila v roce 1971 Ing. Vlasta Štefanová — Briggi z Hradce Králové spolu s redaktorkou Zdeňkou Čepelákovou (vdovou po legendárním spisovateli a redaktorovi armádních týdeníků *Signál* a *Obrana lidu* Bohuslavu Čepelákovi — Irčanovi) v trampské rubrice „Z údolí a osad“ v *Obraně lidu*. TRAPSAVEC se stal v 70. a osmdesátých letech vzorem pro další trampské literární soutěže (např. literární soutěž o Dřevěný totem či Dřevěnou hubu pořádala T. O. Estacado z Rožnova pod Radhoštěm, soutěž o dřevěného Šosáka pořádala T. O. Slaboši z Hlučína).

Po zániku rubriky „Z údolí a osad“ poskytla zázemí trampské literární soutěži TRAPSAVEC a vůbec trampské literární tvorbě, obnovená rubrika „Táborový oheň“ v týdeníku *Mladý svět*. Rubrika byla obnovena v roce 1971 z iniciativy SSM, možná i na základě rozhodnutí orgánů KSČ nebo dokonce StB. Jistá analogie s událostmi kolem Porty v letech 1970–1972, respektive 1980–1981, se přímo nabízí. Portu, jako celostátní festival folkové, country a trampské písně dvakrát pomohl zachránit před zánikem tramp a komunista Jaroslav Studený — Hawakau ze Sokolova, který se podílel jak na vývoji tábornického, tak trampského hnutí. Bylo to ovšem za cenu složitých kompromisů i úliteb komunistickým „bůžkům“. Největšího vlivu, zejména na mladou trampskou generaci, dosáhla rubrika „Táborový oheň“ v 80. letech pod vedením Jana Dobiáše — Honzy. Pozvolna formovala (cíleně?) mladou generaci, nikoliv ale ve svobodný trampský „národ“, ale spíše v poněkud „státní“ návštěvníky Porty a dalších folkových festivalů či v ochránce přírody, pozvolna vtahované pod hlavičkou akce Brontosaurus do komunisty organizovaného SSM. Přes tyto výhrady nelze „Táborovému ohni“ upřít pozitivní úlohu z hlediska šíření informací o trampském dění a tvorbě. Paradoxem je, že tato rubrika přestala v týdeníku *Mladý svět* vycházet od ledna 1990, kdy se vzhledem k pádu cenzury v listopadu 1989 mohl stát skutečně trampskou rubrikou.

Jak *Dým*, tak TRAPSAVEC, a především trapsavecké sleziny, vyvolaly v 70. letech přímo boom ve vydávání trampských časopisů — i když mnohý z nich měl jen její píčí život. Tehdy se stalo téměř pravidlem: co trampský autor, to trampský časopis. Prvním „konkurenčním“ časopisem vůči *Dýmu* byla *Brdská lokálka* vydávaná Pavlem Nedvědem — Markem „Proplýžákem“ z Podluh a Milanem Proškem — Munym z Komárova. Během čtyř let od roku 1973 vydali přes patnáct čísel množených na ormigu, včetně kresleného trampského humoru od Václava Černého — Dewiho z T. O. Tramp Boys z Kladna a ještě začátkem 80. let vydali jedno „retro“ číslo *Lokálky* s obálkou od Zdenky Kajzrlíkové (dnes Škrochové) — Skutky. V první polovině 70. let vyšla postupně celá řada časopisů — v roce 1973 Iva Hubáčková (dnes Synáková) — Tapi s Alenou Švábenskou (dnes Kennedy) — Mývalou vydaly v Brně jediné číslo časopisu

Cesty, Ing. Ludmila Urbánková (dnes Pohanková) — Kolčava s Olgou Mařhovou (dnes Statečnou) — Wanylkou v Táboře dvě čísla trampského časopisu *Jeřabiny*, Petr Houdek — Robin v letech 1973–1974 (ve spolupráci s Libuší Nešvářovou (později Pazderovou) — Čvachtou, Jaroslavou Šálkovou — Kavčetem, Pavlem Dohnálkem — Buldokem a Janem Holečkem — Johnym) vydal čtyři čísla recesistického trampského časopisu *Vypálená brdská bouda a Magazin Vypálené brdské boudy*. V roce 1974 vydal bývalý šéfredaktor plzeňského trampského časopisu *Tulák* Karel Růžička — Lišák v Plzni své *Doupě*, v témž roce Tapi v Brně dvě čísla *Obšťastníku (Zelenáč a Modřín)*, Evžen Carboch — Jevga a Jiří Olt — Slim v Mostě čtyři čísla *Naděje* (1974, o. — 3.), Zdenka Kajzrlíková (dnes Škrochová) — Skutka z T. O. REMIS ze Skutče vydala v roce 1974 trampské sborníky — almanachy *Klíček, Jarník* a v roce 1976 *Vánoce*. Miroslav Novák — Kastelán vydal v roce 1975 světlotiskem autorský sborník *Z cest a okolí*. Jiří Daniel — Pífk z Rychnova nad Kněžnou vydal dvě čísla autorského občasníku *Klekánice* v letech 1974 a 1976 a Miroslav Novák — Kazatel z T. O. Zlaté dno Dačice vydal deset svých autor-
ských sborníčků v letech 1977–1979.

V letech 1977–1978 vydal Stenly z T. O. Gingo z Havířova sborníky *Chachar I.* (tvorba autorů Stenly, Jim, Amo, Hans Slaboch, Vega) a *Chachar II.* (básně Stenly a Miroslav Novák–Kazatel z T. O. Zlaté dno Dačice). Jindra Červená — Sametka a Ivo Červený vydali v roce 1978 v Plzni sborník své poezie pod názvem *Zvoničky*. Jaroslav Derner — Humorista (známý spíše jako fotograf) vydával v té době v Hradci Králové strojopisné *Trampské prvotiny* (např. od Humoristy, Mazala atd.), a dva novoroční strojopisné sborníky *Kamarádi! Vánoce a nový rok!*, později se připomněl světlotiskem rozmnoženým sborníčkem *Malá galerie trampů* (1981).

Ostravská básnířka Soňa Záchová — Kuře v samizdatu vydala sbírky *Bez názvu* (1979), *Člověče stůj!* (1979), *Úplně mimo* (1979), *Dopis Černému městu* (1980), *Přátelství na křídlech ptáků* (1980), *Soumrak s blue* (1980), *V zajetí zelených očí* (1980).

Autorským časopisem, který začal vycházet v roce 1972 v Líbeznici (tematicky ale v Českém ráji) je *Rodocapsa*, kterou vydává (dodnes!) Jaroslava Šálková — Kavče spolu s manželem Jaroslavem Šálkem — Jerryem. První dva ročníky vyšlo pět čísel do roka včetně osobitých ilustrací, v dalších letech vycházela *Rodocapsa* zhruba jednou za rok. Po roce 1989 se původní strojopis změnil v počítačovou sazbu rozmnoženou na kopírce.

Od poloviny 70. let pak začalo již systematičtější vydávání časopisů a řada z nich vycházela několik let. Richard Forster — Bob Zmatkař začal v Praze v roce 1974 vydávat pro S. O. H. (Spojené Osady Hvězd) osadní časopis *Ponny expres*. Do roku 1980 vydal z několika téměř ročními přestávkami přes 25 čísel, deset ročníků časopisu respektive almanachu *Totem* (1976–1985) tištěného na poměrně kvalitním xeroxu vydal Josef Bláha — Řešetlák pro své osady T. O. Black Buffalos, T. O. a T. S. Hledači i pro další kamarády. Díky použité technice *Totem* otiskoval i písně s notovým záznamem a neměl nouzi o kvalitní grafiku — autoři Jaroslav Kůt — Jerry, Karel Vidimský — Cimbura z T. O. 40. míle, JUDr. Vladimír Franz — Štír.

Pro T. O. Vážná známost vydal v roce 1975 v Praze Karel Jakeš — Kayman (později člen T. S. Hledači) pět čísel občasníku *Snubák*, který byl ale spíše osadní kronikou s reportážemi o trampské muzice. Měl působivou grafickou úpravu, ale byl bohužel rozmnožován na tehdy ještě nekvalitní kopírce. V Hnojníku u Moravského Berouna

vydal v letech 1974–1978 cca dvacet čísel převážně cyklostylového časopisu *Ahoj*, ilustrovaného linoryty Oldy Pacelta, Břetislav Snášel — Babička, který po vzniku časopisu *SEM-TAM* ukončil vydávání občasníku *Ahoj*, a začal spolupracovat s časopisem *SEM-TAM*. Přesto ani on pozornosti StB neunikl. V Ostravě vydala Jana Tomečková (dnes Kučerová) — Klokan čtrnáct čísel autorského časopisu *Skok* (1979–1980) a v roce 1979, také v Ostravě, vydala Zora Kačírková — Kiwi jedno číslo strojopisného časopisu *Canc*.

Dalším významným časopisem, který vycházel v nákladu téměř 100 výtisků, byl *Šosák* Jana Dudka — Hanse Slabocho z T. O. Slaboši z Hlučína. Deset čísel z let 1974–1976 tištěných dvojbarevně (!) na ormigu přineslo kromě literární tvorby i zajímavou grafiku a dokonce písně v notách. Petr Pernický — Pet z T. O. Old Zálesák z Havířova (spolupráce Haile, Sonny, Jim) vydávala v letech 1975–1979 každoročně osadní almanach psavecké tvorby tištěný nejprve na ormigu a poté na cyklostylu, ilustrovaný kvalitními linoryty. V roce 1976 vydal v Praze Jan Holeček — Johnny ze Smečky tři čísla autorského strojopisného časopisu *Prvnička*, v roce 1977 vydala T. O. Slaboši sborník *Johnnyho Balzám* a *Hansova Rasovna*. Horymír Vyhlídal — Patrick v Jihlavě vydal v roce 1974 strojopisný sborník *Antipod tři*, v roce 1976 světlotiskem dvě sbírky poezie *Srdcem tuláka* a *Mé generaci* a poté dva zpěvníky nazvané *Patrickovy songy* (1. a 2.). Horymír Vyhlídal — Patrick spolu s Belgií a Hrochem v letech 1976–1977 (do zásahu StB) celkem sedm čísel světlotiskem množeného *Kurýra*.

Z prostředí brdské Smečky vzešel i samizdatový časopis *Vatra*, zaměřený na woodcraft, který vydával v letech 1977–1978 Vladimír Oborský — Wabimatto z roverského kmene Mawaden, v prvním roce vyšla čtyři čísla, v druhém již jen jedno. Wabimatto se zapojil spolu s dalšími trampy a woodcraftery do hnutí Charta 77, kromě *Vatry* vydal řadu sbírek — *Almanach* (texty z let 1974–1976), *Písničky ze šuplíku* (1977), *Dubnový mrholení* (1979), *Vedřiny* (1979), a *Situace* (1985). Společně s Pavlem Myslínem — Česílkem z T. O. Vlčí skála vydali jako 2. svazek edice Anýz sborník básní *Smyčky a Symboly* (P. Myslín: *Smyčky*, V. Oborský: *Symboly*).

Jaromír Hlavatý — Juan z T. O. Idaho vydal ve Vamberku v letech 1977–1980 cca šest čísel převážně autorského (kromě Juana do něj psala ještě Baronka) časopisu *ŽEN-ŠEN* s barevnými ilustracemi vytištěnými pomocí lihobenzinového roztoku. V roce 1977 vycházel v Praze občasník *Vřídlo* vydávaný Karlem Vidimským — Cimburou a Rejpalem, v sedmdesátých letech vycházel i osadní časopis *LOKR* vydávaný T. O. P. Cassiopeia, tištěný na ormigu a s obálkou na fotodokumentu (redakce Vikina a Viktorka) a v Mostě na maloofsetu tištěný občasník T. O. Černý Jaguár (redakce Ladislav Biak a poté V. Kubínková).

Na konci 70. let začala vycházet i řada časopisů, které, ač s regionálním autorským zázemím, překročily svým významem místo svého vzniku. Od roku 1978 vydával v Jistebnici respektive v Táboře Jiří Dinda — Inka z T. O. Wenonah a Jiří Novotný — Feđa z T. O. Minnesota poněkud neortodoxní trampský časopis *Studánka*, který skončil 14. číslem v roce 1981, po přestěhování Inky a Fedi za prací do Prahy. Oba vydavatelé i většina autorů, se poté věnovali další samizdatové produkci, byť ne na bázi trampské. I když byla *Studánka* strojopisným časopisem formátu A5, měla vždy velmi kvalitní typografickou úpravu a tištěné obálky ve velmi dobré grafické či typografické úpravě. V letech 1979–1980 vydal Miroslav Marusjak — Miky z T. O. Winoga

v Olomouci cyklostylem osm čísel převážně autorského časopisu *Z kraje Ječmínka*. V roce 1978 vydali Stanislav Zeman — Riki a Lumír Zeman — Brácha z T. O. Saffrová hlava respektive ze S. T. O. CH. (Spojené Trampské Osady Chomutov) první číslo strojopisného trampského almanachu *Řádky* doprovázeného linoryty (včetně obálky) od Bechyně z Mníšku. Vzhledem k „zájmu“ StB skončil almanach *Řádky* čtvrtým číslem na jaře 1980.

V letech 1978–1979 vydával Miroslav Seget — Seňor vlastní autorský čtvrtletník *Kurýr* ve formátu A5, množený na světlotisku s ilustracemi Rena a Oldy Pacelta. Na něj navázal nejvýznamnějším časopiseckým počinem roku 1979 — nultým číslem nového čtvrtletníku *SEM-TAM*, také ve formátu A5. K jeho vydávání spojili své síly Seňor, Hugin a Taldy z T. O. Estacado z Rožnova pod Radhoštěm, Pet a Sony z T. O. Old Zálesák z Havířova a T. S. Olda Pacelt, a od roku 1981 také Viktor Zlámal — Viki z T. O. Wampírs z Havířova. A zahájili tak slavnou „pětiletku“ trampského časopisu *SEM-TAM*. Náklad tohoto cyklostylovaného čtvrtletníku vysoko přesahoval stovku kusů (jako první, po trampském časopisu *Dým*, začal vycházet v nákladu, na který se *Dým* dostal po cca 20. čísle). *SEM-TAM* sdružil velkou skupinu psavců nejen z Čech a Moravy, ale jako první (včetně oficiálních časopisů z 60. let), začal soustavně spolupracovat i se slovenskými autory. Kromě strojopisu a ormigu využila redakce časopisu *SEM-TAM* všechny techniky tisku — od cyklostylu přes xerox, fotodokument, až po tisk fotografií a grafik ze štočků. Vrcholem byly čtyřbarevně tištěné obálky. Vedle psavecké tvorby přinášel *SEM-TAM* originální a pestrou grafiku, fotografie, písně v notách, rozhovory, diskuse, reportáže i zpravodajství, diskografii kapel žánru folk & country a historii sprátených osad. V roce 1979 Ing. Vlasta Štefanová — Briggi obnovila (s podporou redaktora týdeníku *Mladý svět* Jana Dobiáše — Honzy, Vladimíra Synáka — Rikiho, Ivy Synákové (rozené Hubáčkové) — Tapi trampskou literární soutěž Trapsavec. *SEM-TAM* pravidelně přinášel jeho vítězné práce at již v časopisu nebo formou samostatného sborníku, přinesl i vítězné práce z *Šosáku* (1980, 1981) po zániku vlastního osadního časopisu T. O. Slaboši z Hlučína. I vydávání časopisu *SEM-TAM* bylo zakončeno v roce 1984 zásahem StB.

Od roku 1979 pořádala havířovská T. O. Wampírs soutěžní výstavu trampského humoru O placku smíchu. K této soutěži postupně vydala (díky Viktorovi Zlámalovi — Vikimu pracujícímu v tiskárně) maloofsetem tištěné sborníčky nejlépe hodnocených prací — první (ročníky I.–III.) v roce 1983, druhý (ročníky IV.–V.) v roce 1984, a pak již každoročně, až do roku 1989. V letech 1981–1985 se T. O. Wampírs podílela na tisku časopisu *SEM-TAM*. Pro nakladatelství Pajda vytiskl v letech 1980–1981 (kartonovou obálku a 10 ilustrací formátu A4 v nákladu cca 150 ks) Viktor Zlámal — Viki z T. O. Wampírs kresby svého osadníka Stanislava Galáska –Johnkiho ke sborníku deseti povídek Mirko Ryvolvy — Mikiho, šerifa T. O. Zlatý klíč, vydaných pod názvem *Kečup Tom a pes Vorčestr* v samizdatovém nakladatelství Pajda, oficiálně kniha vyšla až o deset let později (ilustrace Jaroslav Weigel, Paseka, 1991). Dále Viktor Zlámal — Viki z T. O. Wampírs vytiskl dva sborníčky notových záznamů písní bratří Ryvolů — *Hobousárny I.* (cca 1981) a *II.* (cca 1986) a také dva kalendáře T. O. Wampírs (1985 + 1987) a v roce 1987 zpěvník sborníčky notových záznamů písní Jožky Slavíka — Nanuka, šerifa T. O. Kamarád Choceň, posledním vydaným samizdatem byl v roce 1989 *Wampíří bulletin*.

Zcela nové tramské časopisy se objevily v 80. letech na místech dosud vydáváním tramského tisku nepoznamenaných — například na Slovensku. V Nitře vydávali Penco z T. O. Dajana a bratři Peter a Gabriel Čepčekovi — Síger a Špaky z T. O. Bonanza časopis *Zvitok* (1980–1981), který se ale dočkal jen tří čísel (0. — 2.) vzhledem k Sígerovu odchodu na vojnu a Špakyho odklonu od trampingu. Zůstala ale trapsavecká soutěž *Maják* (i po roce 1989). V Košicích vydal Cencúľ pět čísel časopisu *Ešus* (1980–1981) a košická T. O. Montana vydala tři čísla časopisu *Oheň*, vždy k výročí osady (k IV. výročí 1980, k VI. výročí 1982, k X. výročí 1986) — první jako strojopis, poslední už jako xerox, v Bratislavě Adriana (dcera vynikajícího tramského tvůrce a kreslíře Ing. arch. Alexyho — Lexa) čtyři čísla tramského časopisu *Pagoda* (1982–1983) jako „program“ ke stejnojmenným tramským večerům a dvě čísla časopisu *Slamiha* (1983). Jako zvláštní číslo *Pagody* vyšla *Historie bratislavského trampingu*. V Brezové pod Bradlom vydala dvojčlenná redakce Jaroslav Kriško — Smrto a Samo Nosko — Samko v letech 1983–1990 devět čísel česko-slovenského časopisu *Bra-lo* s linorytovou obálkou (mohyla M. R. Štefánika na Bradle). Dále to byl strojopisný časopis *Tulák* zdobený linoryty, který vydával Miroslav Daniš — Bludný Hobo z T. O. Anita a Dolfo z T. O. New Gate v letech 1978–1980 v Handlové, na který navázala významná tramská tiskovina — almanach *Saloon*, který vydávala T. O. Anita v nákladu přes 100 výtisků v letech 1980–1986 při příležitosti *Saloonu* tramské tvorivosti. V almanachu byl vždy zhodnocený předchozí ročník *Saloonu*, oceněné práce, písničky, kreslený humor a linoryty (také ve čtyřbarevném soutisku jako v časopise *SEM-TAM*). V roce 1986 vydaly T. O. Zaviate stopy a T. O. Red Lake v Prešově cca tři čísla časopisu *Tulák*.⁵ Posledním časopisem, který začal vycházet jako samizdat v červenci 1989, je tramský časopis *Severka*, tehdy načerno kopírovaný, po roce 1989 maloofsetem tištěný, vycházející na Slovensku dodnes. *Severka* se věnovala nejen trampingu, ale i woodcraftu a jejím šéfredaktorem byl tehdy Jan Dulla — Modok z Martina, který se dnes věnuje slovenské Lize lesní moudrosti.

Nové časopisy vycházely i v Čechách — v Praze vycházel téměř dva roky čtrnáctideník *OTA (Orbis Trampus Aktualis)* jehož vydavatelem byl v letech 1980–1982 Josef Medlín — Limonádový Joe, v Pardubicích vydala JUDr. Milena Lovicarová (dnes Dušková) — Lovka autorské sborníčky *Moje toulky* a *Chvilé ticha I.–III.* (1980–1981). V roce 1980 vydal Josef Štogr — Shorty v Táboře dvanáct čísel časopisu *Obálka*, na ně navázal časopisem *Akát* a po Shortyho přestěhování do Prahy časopis *Možnost*, který na bázi samizdatu vychází dodnes, od roku 2012 má i vlastní web na internetu. Od původně tramského okruhu čtenářů a autorského zázemí se během několika let proměnil v převážně kulturně filozofický a téměř ryze autorský časopis.

V roce 1981 se v reakci na změnu Porty na propagandistický nástroj ČÚV SSM a tedy i na masový nárůst poněkud „stádních“ návštěvníků lišicích se snadnou manipulovatelností od tramských diváků Porty ze 70. let, objevily hned dva nové samizdatové časopisy psané trampy. Přímo během národního finále Porty v Plzni vyšla díky Josefu Štogrovi — Shortymu z Montana *Tremp* (v redakci působili také Jarmila Štogrová — Wickie, Jiří Novotný — Feďa z T. O. Minnesota z Tábora, Pavel Myslín — Česílko z T. O. Vlčí skála z Prahy) tři čísla (vůči *Portýru* a svazácké a jiné propagandě

5 Bohužel dodnes neznám vydavatele a tedy ani celkový počet vydaných čísel.

„opozičního“) tramského deníku (!) *Hurá* v nákladu cca 70 kusů. Třístránkový časopis s tištěnou hlavičkou zarámovanou v „dětské kresbě prasátka“ psaný v noci po koncertech u Jany Kaslové (dnes Sadílkové) — Potápky, dokázal rozhybat jak publikum, tak především pořadatele a StB. Názory na *Hurá* se objevovaly i v rubrice „Táborový oheň“ týdeníku *Mladý svět* ještě půl roku po Portě (např. negativní reakce dramaturga Porty Ing. Michala Konečného — Juppa) a také v *Melodii* (pozitivní reakce hudebního publicisty Jiřího Černého v reportáži z Porty) a proběhla dokonce i veřejná diskuse Honzy Dobiáše s Josefem Štogrem — Shortym na „živém“ Táborovém ohni v klubu Na Petynce. Většina autorů píšíčích do *Hurá* již v roce 1979 podepsala otevřený dopis, kterým po likvidaci tramských campů na Brdech příslušníky SNB, pozvala trampy, nejen z brdské Smečky, na národní finále Porty v Olomouci — i tehdy byla reakce StB velmi bouřlivá. V Rakovníku vydával Stanislav Zárybnický — Houla od roku 1981 každoročně (kromě roku 1982) almanach *Poportýr* (1981–1988) v němž publikoval to, co se do *Portýru* vydávaného na národním kole Porty v Plzni nevešlo, nebo vejít nesmělo. Byl to časopis formátu A4 věnovaný Portě a „portovní“ muzice, ale de facto se šířil především v tramských kruzích, zejména prostřednictvím „opisovačů“, kteří předtím přepisovali časopis *Dým*.

Některým „opisovačům“ tramského časopisu *Dým* bylo v 80. letech svěřeno i jeho redigování. Díky iniciativě a koordinaci Stanislava Zárybnického — Houly se v roce 1981 časopis *Dým* se nyní jako „toulavý *Dým*“, respektive *Toulavec*, vydal na cesty po Čechách i Moravě. Ještě jako 31. číslo *Dýmu* vyšel první *Toulavec* (1981) díky Jaroslavu Dernerovi — Humoristovi z Hradce Králové, další 2. číslo (1981) vyšlo díky Ludkovi Královi — Danovi ze Svatky, 3. (1981) číslo vydal Stanislav Zárybnický — Houla, 4. (1981) Hana Vyoralová — Žaba, další číslo z názvem *Toulsavec* (k Trapsavci 1981) vydal opět Stanislav Zárybnický — Houla, 5. číslo (1982) Ludmila Kryštofová (dnes Nováková) — Dali z Ostravy, 6. číslo (1983) Miroslav Marusjak — Miky z T. O. Winoga Olomouc, 7. číslo (1983) Josef Beran — Joli z T. O. Wampírs z Bohumína a 8. číslo — poslední (1988) Petr a Věra Náhlíkoví — Vokoun a Strunka z T. O. Suché studánky a T. S. Hledači z Plzně.

V Ostrově nad Ohří vydal Oldřich Kubeš — Česílko, šerif T. O. New Toronto a člen T. S. Hledači dva almanachy *Hlas severozápadu* (1980–1981), které se věnovaly především vyvracení „panbrdských“ teorií brdské Smečky. Poté se věnoval spíše stavbě osadní boudy vzhledem k rozrůstající se rodině a svírajícím se osidlům StB.

V Plzni mezi opisovače časopisu *Dým* patřili Ing. Petr Náhlík — Vokoun a Věra Rudolfová (dnes Náhlíková) — Strunka (původně členové T. S. Hledači, od roku 1984 také rodinná T. O. Suché studánky) ve spolupráci se Renatou Balašovou — Smíškem (T. S. Hledači), Janem Drnkem — Akelou (1. ornitologická letecká perut), Jiřím Kohoutem — Lívancem (T. O. Čtyřicátá míle), Jaroslavem Krpejšem — Redem Twilightem (T. O. Čtyřicátá míle, T. S. Hledači), Janem Skálou — Bratránkem (T. S. Hledači) a Mgr. Miroslavem Svobodou — Pískletem vydali v Plzni (1980 — 1982) sedm čísel časopisu *Pajda* (0.-6.). Jednalo se o strojopis formátu A5, s obálkou potištěnou linorytem či grafikou na fotodokumentu, v postupně stoupajícím nákladu z 30 na 70 kusů.

Časopis *Pajda* zanikl poté, co téměř celý redakční hlouček absolvoval na jaře 1982 sérii výslechů na StB. Po ukončení vydávání časopisu *Pajda* byla předána část dosud netištěných materiálů redakci *Tuláka* do Uherského Brodu a v letech 1985–1989 se cca

80 % textů pro rožnovský *TAM-TAM* redigovalo a psalo na cyklostylové blány v bývalé „redakci“ časopisu *Pajda*. V režii bývalé redakce časopisu *Pajda* byl i tisk písňových příloh pro časopis *TAM-TAM* na maloofsetu na černo ve Škodovce a spolupráce se Stanislavem Zárybnickým — Houlou na vydávání sborníků písní Jaromíra Nohavici, Jaroslava Hutky, Karla Kryla a Vladimíra Mertý.

Nejvýznamnějším autorem z okruhu trampského časopisu *Pajda* se stal Jan Drnek — Akela (z 1. ornitologické letecké perutě), který vydal přes deset knih v samizdatu (*Odjezdy*, *Noční Můra*, *Návrat*, *Nejdřív žít*, *Pohádky končí špatně*, *Martánské moře*, *Poslední recesista a tma*, *Setkání s generálem*, *Setkání s vlkem*, *Analýza hnoje*, *Liga černých jezdců* a *Setkání s Beránkem*) a více než dvacet knih vydal po roce 1990 již oficiálně — např. *Ideal Army blues* (Západočeské nakladatelství, 1991), *Poslední recesista a Tma* (Avalon, 2007), v roce 2001 získal „nejvyšší“ ocenění ve 27. ročníku trampské literární soutěže — Zlatého Trapsavce.

Po vynuceném ukončení vydávání časopisu se Ing. Petr Náhlík — Vokoun a Věra Rudolfová (dnes Náhlíková) — Strunka vydavatelské činnosti nevzdali, ale naopak začali vydávat samizdatem především knihy, ale převážně jiného typu — texty od Jana Skácela, Karla Šiktance, Oty Pavla, Václava Havla, Václava Černého, Zbyňka Fišera — Egona Bondyho apod. V té době se zapojili do širšího okruhu lidí původně z trampského prostředí, kteří se začali angažovat v opozičních strukturách — z Prahy to byl např. signatář Charty 77 Pavel Myslín — Česílko (z brdské T. O. Vlčí Skála), Jiří a Marta Novotných — Feđa (T. O. Minnesota) a Marty, Josef a Jarmila Štogrovi — Shorty a Wickie, signatářka Charty 77, z Plzně Jan Drnek — Akela (z 1. ornitologické letecké perutě) a Mgr. Miroslav Svoboda — Pískle, z Rakovníka Stanislav Zárybnický — Houla a z Vimperka „vazači knih“ Karel a Hana Crhovi — Pastor a Skříta (z T. O. Šumavské legie).

Souběžně s trampským časopisem *Pajda* založili Ing. Petr Náhlík — Vokoun a Věra Rudolfová (dnes Náhlíková) — Strunka v roce 1981 v Plzni stejnojmenné trampské nakladatelství, které v letech 1981–1990 vydalo deset trampských převážně strojopisných publikací, které dosáhly celkového nákladu několika set (!) kusů. Publikace byly rozepisovány na principu „opisovačů“ *Dýmu*, sborníky písní se pak šířily i formou xerokopií. Níže jsou řazeny dle roků vydání — údaje o počtu výtisků se u sborníků písní týkají pouze strojopisných opisů (sborníky písní byly v letech 1988 — 1989 šířeny i xerozem v mnohem vyšších nákladech). Jako samostatná příloha časopisu *Pajda* č. 3 vyšla báseň RNDr. Petry Hedvičákové z T. S. Hledači oceněná v Trapsavci: *Abeceda tuláků* (cca 70 výtisků, obálka — dva typy, tvořila grafika od Karla Vidimského — Cimbury, 1981).

Nakladatelství *Pajda* v Plzni vydalo tyto publikace: Mirko Ryvola — Miki, šerif T. O. Zlatý klíč: *Kečup Tom a pes Vorčestr* (10 povídek, obálka a ilustrace Stanislav Galásek — Johnki z T. O. Wampírs, 200 výtisků, 1981), Jiří Ryvola — Wabi z T. O. Zlatý klíč: (250 písní, 300 výtisků, 1985), Mirko Ryvola — Miki, šerif T. O. Zlatý klíč: *Země tří sluncí* (50 písní, 100 výtisků, 1985), Pavel Lohonka — Žalman, šerif T. O. Hvězda Jihu: *Písně malých pěšáků* (200 písní, 100 výtisků, 1986), Jiří Ryvola — Wabi z T. O. Zlatý klíč: *Podivnej weekend* (15 povídek, obálka a ilustrace Martin Beneš z mladší generace T. O. Zlatý klíč, 20 výtisků, 1986), Věra Náhlíková — Strunka z T. O. Suché studánky: *Místo kde se jim líbí* (poezie, obálka a ilustrace Renata Balašová (dnes Kalousová) —

Smíšek z T. S. Hledači, 100 výtisků, xerox), Ing. Petr Náhlík — Vokoun a Náhlíková — Strunka z T. O. Suché studánky: *Toulavec* č. 8 (časopis věnovaný 3. celosvětovému potlachu 21. 8. 1988 ve Švýcarsku, 100 výtisků, 1988, xerox), Jiří Ryvola — Wabi z T. O. Zlatý klíč: *Léto v šedejch kopcích* (10 povídek, obálka a ilustrace Martin Beneš z mladší generace T. O. Zlatý klíč, 20 výtisků, 1988), Stanislav Zárybnický — Houla: *Narozen v Čechách* (výbor z poezie, 20+50 výtisků, 1989+1990). V nakladatelství Pajda vyšel také výbor trampských prozaických textů (převážně z prvotiny Jaroslava Vejvody: *Plující andělé, letící ryby*), kterou původně vydali jako svou 8. publikaci Josef Škvorecký a Zdena Salivarová v nakladatelství 68 Publishers v kanadském Torontu v roce 1974. Tento výbor textů Jaroslava Vejvody vydala jako první T. O. v Basileji ve Švýcarsku v roce 1975 pod názvem *Jak zapálit mokrý dřevo* s fotografiemi Miroslava Pazdery, v polovině 80. let Ing. Petr Náhlík Vokoun získal od Mirko Ryvolvy — Mikiho, šerifa T. O. Zlatý klíč.

Líhni trampských časopisů se stala na počátku 80. let Morava. V roce 1981 vydal Jiří Polák — Sup z brněnské trampské skupiny Ozvěna jediné číslo časopisu *Herme-lín*, taktéž v Brně vydala Iva Synáková — Tapi, Vladimír Synák — Riki a Ing. Marek Kysilka — Fenik na ormigu čtyři čísla časopisu *Uhlík* (1982–1983), který měl ambice navázat na zaniklý „tiskový orgán“ *Smečky Dým*, leč měl problémy se získáváním příspěvků a množstvím jiných aktivit svých protagonistů. Pro úplnost je nutné uvést, že Riki a Tapi se v 80. letech věnovali (kromě jiného) i vedení woodcrafterského kmene Čejenu, pro nějž vydávali od února 1986 čtvrtletník či spíše občasník *Bajo*. V Hodoníně vydali Zdeněk Raška — Tom Sawyer a Ike čtyři čísla časopisu *Náš svět* (1981–1982) a v nedalekém Uherském Brodě vydal Julius Kunčar — Mont spolu s Mateem a Cvrčkem dva ročníky (1982–1983) strojopisný časopis *Tulák* s ormigovou obálkou, po pěti číslech v každém ročníku. Jako vkládaná příloha časopisu *SEM-TAM* byly v té době šířeny *Jižanské listy* Dušana Leitgebha — Loba z Veselí nad Moravou.

V polovině 80. let se na severní Moravě objevují hned dva časopisy — občasník *Šmatlavú stopú* (1984–1989), který vydával ve Zlíně PhDr. František Peřina — Ještěr a rožnovský čtvrtletník *TAM-TAM* (1985–1989) vydávaný Miroslavem Segetem — Seňorem.

TAM-TAM začal Seňor vydávat poté, co na základě „zájmu“ StB zanikl *SEM-TAM*, změnil formát časopisu z A5 na A4, a také částečně změnil spolupracovníky i okruh přispěvatelů, odběratelů a čtenářů. Nový časopis, opět v nákladu nad 100 výtisků, byl šířen jiným způsobem než *SEM-TAM* a to tak, že několik důvěryhodných bývalých odběratelů časopisu *SEM-TAM* nyní odebíralo 3–10 výtisků a předávalo je dalším kamarádům, kteří již nevěděli, kdo a kde časopis vydává. Proto se také časopis změnil spíše na almanach a zároveň z něj vymizely aktuální zprávy z osad, které by umožnily snadnější identifikaci vydavatelů a odběratelů. Největším přínosem časopisu bylo to, že postupně otiskl všech pětadvacet povídek Jiřího Ryvolvy — Wabiho z T. O. Zlatý klíč, které na základě jeho souhlasu, dodal redakci Ing. Petr Náhlík — Vokoun. *TAM-TAM* také pravidelně otiskoval notové záznamy méně dostupných písni bratří Ryvolů, Pavla Lohonky — Žalmana, šerifa T. O. Hvězda Jihu apod.

Časopis *Šmatlavú stopú* byl po celou dobu existence víceméně autorským časopisem PhDr. František Peřiny — Ještěra, ale především polemickým, otiskujícím zároveň texty z okruhu Trapsavce, včetně komentáře šéfredaktora. Diskuse se vedly

na témata trampská, portovní i folková. Polemiky PhDr. František Peřina — Ještěr vedl jak s trampy majícími méně fundamentalistické názory na tvorbu, tak s redaktory kutnohorského folkového klubového časopisu *Nové Koření*, tak i s písničkáři (např. Jan Burian) samotnými. *Šmatlavé stopy* vyšlo jedenáct čísel — technika vydávání se vyvíjela od od strojopisu (cca 10 kusů) přes cyklostyl až po xerox či malooffset (cca 100 kusů). Vzhledem k odlišnému okruhu čtenářů (jiný než *TAM-TAM*) vyšlo i zde patnáct povídek Jiřího Ryvoly — Wabiho z T. O. Zlatý klíč, (ze sborníku *Podivnej Weekend*, které na základě jeho souhlasu, dodal redakci Ing. Petr Náhlík — Vokoun). Povídky vyšly jako samostatné přílohy několika čísel *Šmatlavé stopy* včetně Wabiho spojujícího textu.

Nové trampské časopisy, tvořené již další trampskou generací, začaly vycházet v Čechách. V Praze se jako první objevil strojopis bez obálky s hrdým názvem *Tramp* (1984) jehož vydavatelem byli Viktor Kinský — Jerry a Jana Lokšanová — Potápka z Prahy. Jeho obsah byl jen velmi slabým odvarem někdejšího časopisu *Tramp* a tak cca po třech číslech přestal vycházet. V polovině 80. let začalo v Praze vycházet několik trampských časopisů — vyšlo pět čísel časopisu *Camp* (1984–1985), který vydával Václav Smil — Seladon z T. O. Kočovníci v nákladu cca 30 výtisků, třicet tři (!) čísel nejprve strojopisného a poté xeroxovaného časopisu *Poutník* (1985/1987) vydávaného jako měsíčník Unii solitario tj. Alešem Chvojkou — Smrkem, Zelím a později též ve spolupráci s Václavem Smilem — Seladonem. Týřovská legie alias T. O. Šeré zjevy (především David Kohout — Davy a Leoš Suchánek — Trhač) vydala osm čísel xeroxovaného časopisu *Týřovský Herald* (1986–1987) věnovaných převážně Křivoklátsku, v němž se poprvé objevil legendární komiks „Šeré zjevy“ od Mgr. Jaromíra Friče — Billička, otiskovaný později, začátkem 90. let v časopisech *Intertramp*, *Interportýr*, *Trampský portýr* a poté v trampském časopisu *Puchejř*. Souborně vyšel poprvé v roce 2003 (Avalon o. s.) a podruhé péčí samotné T. O. Šeré zjevy v roce 2011. Jak *Poutník*, tak *Týřovský Herald*, byly malonákladové časopisy, putující po určených trasách mezi svými čtenáři — poslední dvě čísla *Poutníka* dosáhla (díky možnosti xeroxového tisku) nákladu několika desítek výtisků.

Nejvýznamnějším pražským projektem se ale stal počátkem roku 1988 časopis *Letokruhy*, který se pro mnohé stal sice silně inspirovaným, ale neepigonským nástupcem *Dýmu*. V něm ve společné redakci spojili síly David Kohout — Davy, Leoš Suchánek — Trhač, Aleš Chvojka — Smrk a Václav Smil — Seladon. Časopis vycházel dvakrát ročně, a poslední páté číslo vyšlo na jaře roku 1990. Časopis byl tištěn ve formátu A5 na xeroxu, cca 50 stran, v nákladu kolem sta výtisků, s kartonovou, mnohdy barevnou (!) a laminovanou (!), obálkou — např. od Marko Čermáka z T. O. Paběrky a s grafickou úpravou od Karla Vidimského — Cimbury z T. O. Čtyřicátá míle, Martina Beneše z mladší generace T. O. Zlatý klíč, Stanislava Galáska — Johnkiho z T. O. Wampírs, Mirka Ryvoly — Mikiho, šerifa T. O. Zlatý klíč atd. Autorské okruhy původních časopisů se brzy rozrostly o autory všech generací z celých Čech a Moravy, ba i zahraničí. S redakcí *Letokruhů* úzce spolupracoval Stanislav Zárybnický — Houla, zejména na dlouhodobé trampské hře Sever proti Jihu a spolu s redaktory *Letokruhů* prožil i svůj předposlední vandr v listopadu 1989 na campu Unestwur.

V 80. letech začala vycházet i řada osadních časopisů — z nichž větší rozšíření dosáhl zřejmě jen českobudějovický *Jižan*, který redigoval Pavel Schuster — Běďa

z T. O. Satan. Jeho čtrnáct čísel v nákladu cca 30 výtisků vyšlo v letech 1983–1986, vydání 15. čísla na jaře 1987 zabránila StB. Po roce 1990 bylo vydávání obnoveno, vyšlo již 60 čísel, která jsou v posledních letech distribuována ve formátu .pdf. Dalším českobudějovickým časopisem byl v letech 1985–1989 strojopisný občasník *Psáno z Bobří hráze*, jeho redaktorem byl Marian Bělohradský — Majk. V Protivíně vyšla na sklonku 70. let řada časopisů, které sice neměly dlouhého trvání (*Vagabund*, *Mineták* a *Nezávislý občasník S. T. O. P.*). Na ně navázalo vydávání časopisu *Vosí řeka*, jejíž třiatřicet čísel v letech 1983–1989 redigoval Petr Sládek — Žit z T. O. Minnetaki, později šerif T. O. Černý Havran. Ryze osadním časopisem byl *Bobr*, jehož čtyři čísla vydal Tomáš Machart — Tom, šerif T. O. Bobří Bechyně.

Od roku 1977 pořádala T. O. Údolí hvězd z Chrástu u Plzně (Kopřivovi Kamil a Věra — Jeskyňka a Petr Polívka — Poldy), novoroční pochod spojený kromě večerní zpívané také s psaveckými soutěžemi; sborníčky k soutěžím vyšly v letech 1980–1984 a pak od roku 1998 vychází opět. Další dva „potlachové“ časopisy se objevily i v Plzni — první vydávaný Ing. Jiřím Beranem — Robinem z T. O. Black Condor (1985 a 1987) a druhý vydávaný Janem Pavelcem — Čápem z T. O. Dálava (1988 a 1989); maloofsetem tištěný *Trampský Almanach* vydával Václav Balík — Fugas z T. O. Zlatá lilie a Spojených osad Údolí Úhlavky v Kladrubech u Stříbra (1981–1987). V Plzni vycházel také občasník *Fabián*, který vydávali Ivan Čihák — Jeskyš a Pavel Bureš — Daneš z T. O. Dakota — v letech 1987–1989 vyšla tři čísla věnovaná především brdskému trampingu.

Na severu Čech se objevily dva časopisy — pět čísel občasníku *Cestou k ohňům* (1980–1987), který vydával Tomáš Rosenkranc — Tom (+ Míňa, Roby a Smrk) v nákladu cca 20 výtisků, tři čísla s kreslenou obálkou, dvě s linorytovou. „Potlachový“ časopis (1986–1989) k Bobrově memoriálu vydával Jaroslav Dittrich — Sup z T. O. Toulavá. V letech 1984–1988 se objevila tvorba trampských autorů i ve strojopisném občasníku mladých autorů z Trutnova a Kadaně nazývaném *Tsunami*, který ve stoupajícím nákladu (25–72 výtisků) vydala více než dvacet čísel v Klášterci nad Ohří Alena Tučimová — Lenka, která se mezi trampy dostala prostřednictvím Trapsavce přes Stanislava Zárybnického — Houlu a PhDr. Františka Peřinu — Ještěra.

V Praze se na konci 80. let objevil nejprve občasník *Kamarád* (1983) a poté xeroxem množený občasník *Bodlák* (1986–1989), obojí začal vydávat Jiří Cihlár — Daktari, *Bodlák* spolu s Milanem Froňkem — Medikem z T. O. Přátelství. *Bodlák* byl poněkud bodavý a polemický, bohužel se ale věnoval spíše žabomyším válkám než tomu, co v té době hýbalo českou společností, trampy nevyjímaje. Vzhledem k nízkému nákladu koloval mezi čtenáři jen po několika trasách. Zajímavý byl tím, že zavedl pravidelnou rubriku Jaroslava Velinského — Kapitána Kida z T. O. Island. K vydávání vlastního časopisu se vrátily pražské S. O. H. (Spojené osady hvězd) — stal se jím od prosince 1988 xeroxem rozmnožovaný měsíčník *Orlí pero* s ilustracemi od Evy Kalendové (dnes Kučerové) — Rebel, jehož šéfredaktorem se stal Karel Jůzek — Long, jeho vydávání pokračovalo i počátkem 90. let. Na rozhraní samizdatu a „šedé zóny“ klubového literárního časopisu vznikl časopis *Písmenka* vydávaný Věrou Malátkovou — Tetou Věrou a Karlem Čížkem — Caisem v letech 1989–1991 v Kolíně.

Tento mnohastránkový výčet samizdatových trampských periodik si samozřejmě nemůže nárokovat úplnost, vždýt ze samé povahy trampského samizdatu vyplývá, že zvláště malonákladové tisky jsou dnes v podstatě nedostupné — a to mnohdy i sa-

motným autorům. Přesto si troufám napsat, že žádný, pro tramskou kulturu podstatný, časopis jsem neopomněl. Nicméně pokud mne někdo přesvědčí o opaku, bude to pro mne překvapením a rozšířením obzorů.

Kromě tramských periodik byla v samizdatu vytištěna také řada sbírek básní, souborů povídek, románů, sborníků písňových textů, příruček, osadních almanachů, zpěvníků s notovými záznamy, sborníků kresleného humoru, reedicí starší tramské literatury a také mnoho nástěnných kalendářů, nejen s grafikou či fotografiemi, ale také s básněmi, písněmi či prozaickými texty. Samostatnou kapitolu je tvorba tramských grafiků a fotografů — zvadla, novoročenky, pohlednice, pamětní listy, plakáty, kapesní kalendáře, vlajky, camrátko a samolepky. U mnohých tiskovin lze po tolika letech od jejich vydání jen těžko dopátrat, jak dalece byly „oficiálně“ vydány — mnohé mají jen falešnou tiráž, případně antidatované vydání do let 1968–1969.

Podrobný seznam a popis jednotlivých samizdatových tramských sbírek, sborníků, publikací a knih by vydal na několik stran, a tak zmíním jen ty, dle mého soudu, nejdůležitější. Tím prvním je příručka pro komunikaci se složkami SNB (Sboru národní bezpečnosti) jako jsou VB (Veřejná bezpečnost) a StB (Státní tajná bezpečnost). Napsala ji a strojopisem vydala v roce 1979 trampka a signatářka Charty 77 Jarmila Doležalová (dnes Štogrová) — Wickie pod názvem *Tramping a zákon*. Obsahovala poučení o zákonných možnostech, jak se bránit proti policejní zvůli, ať již se týkala rozdělování ohně v lese či vydávání tramských tiskovin s odkazy na příslušné zákony, ústavu či vládou podepsané helsinské dokumenty. Tato tiskovina se dočkala mnoha vydání, včetně dodatků po významných změnách zákonů.

Další hojně opísanou publikací (v *Dýmu* dokonce vycházela na pokračování) byla publikace *Jazyk a tramping*, kterou v roce 1979 pro pobavení i vzdělávání trampů zpracoval PhDr. Jiří Nekvapil — Sint, na podkladě své diplomové práce. Za pomoci Vladimíra Vransy — Tima z T. O. Ondatry vznikla práce jeho příbuzného Dr. Arne B. Manna „Obrady přijímaní do T. O.“, která vyšla v samizdatu v roce 1982 (oficiálně až o tři roky později v publikaci *Čas života*, editor Václav Frolec, Blok, 1985).

Špičkou mezi sborníky je *Almanach k 30. výročí T. O. Zlatý klíč*, který s kartonovou obálkou, vynikající typografií, grafikou a fotografiemi uspořádal její šerif Mirko Ryvola — Miki a v nákladu několika set kusů jej vytiskl Jaroslav Bulka — Vulkán z T. O. Montana Plzeň (dnes T. O. Zlatý klíč) v roce 1986 načerno na maloofsetu v tiskárně plzeňské firmy ŠKODA.

V reedicích vyšla v samizdatu i řada tramská literatura, která byla mladším generacím nedostupná — byly to opisy knih z období první republiky: *Dějiny trampingu* a *Tramské zkazky* od Josefa Peterky — Boba Hurikána. Povídka *Indiánská krčma* od Eduarda Včeličky — Gézy, ale také sborník od tří autorů Mucha (Jiří — syn malíře Alfonse Muchy), Ivan Horný, Jiří Mihule: *Duše trampa* z roku 1931. Z novějších publikací to byl opis publikace *Potlach* (Kruh, Hradec Králové, 1969) sestavené Janem Vyčítalem — Benem a opis knižní prvotiny Zdeňka Šmída *Proč bychom se netopili aneb vodácký průvodce pro Ofélii* (Olympia, 1979). Maloofsetem byla vydána (cca v roce 1979) v tiskovém nákladu publikace věnovaná tramské historii — *Odlesky táborových ohňů* od Rudolfa Nohy — Rudana. Vydání bylo antidatováno do roku 1969 uvedeného v tiráži. V roce 1969 skutečně publikace vyšla poprvé, ale byla tehdy rozmnožena jen na cyklostylu.

V prostředí brdské Smečky vyšla na přelomu sedmdesátých a osmdesátých let řada humoristických sborníků — většinou byl jejich autorem Pavel Dohnálek — Buldok (Meydlo; Buchar; Vykřičník, Pižmo) nebo Jan Holeček — Johny (Máma a táta aj.) a zejména novela plná drsného humoru zvaná *Ciggy* (autor Pavel Dohnálek — Buldok, spoluautoři Petr Houdek — Robin, Jaroslava Šálková — Kavče), která se dočkala řady reedic stejně jako pseudotrampský román *Nou-vela*. Jaroslava Šálková — Kavče kromě *Rodocapsy* vydala i řadu novel — námátkou *Obláček, Poklička a spol. I. a II., Dobře domluvený vandr, Noc na strážné hoře a Dnes ve skalkovém lese*.

Prozaickou tvorbu z prostředí brdské Smečky přinesly sborníky *Nabídka nevšedního dne* a *Hovory H* od Stanislava Zárybnického — Houly, a také sbírka Karla Vidimského — Cimbury *Vobyčejný vandry* a *Probrané spisy*. Čtveřici trampských pohádek, s ilustracemi Marko Čermáka, vydal Josef Bláha — Řešetlák, a v druhém vydání, ilustrovaném Milanem Vytlačilem — Montem, ještě jednu pohádku přidal.

Prvními sbírkami poezie proslul Stanislav Zárybnický — Houla — byly to první sbírka *Takybásně* a druhá sbírka *Skoropoezie a takytexty*, které se o deset let později staly podkladem pro autorský výbor *Přežitky*, který uspořádal Houla v listopadu 1989, krátce před svou smrtí. Mezi významné sbírky poezie vydané v samizdatu patří sbírka Josefa Bláhy — Řešetláka z T. O. Hledači *Několik vět a veršů* s ilustracemi Jaroslava Kůta — Jerryho a na xeroxu vytištěná a vázaná (Karlem Crhou — Pastorem a Hanou Crhovou — Skříťou z T. O. Šumavská legie) knížka Jaroslava Šlejmar — Kutlocha z T. O. Vlčí skála *Doteky na sluneční straně srdce* s ilustracemi od Renaty Balašové (dnes Kalousové) — Smíška z T. S. Hledači.

Nejvýznamnějším sborníkem poezie je antologie *Pohled na okrajovou trampskou tvorbu* (1979), kterou sestavil Josef Štoger — Shorty z Montana tremp — jsou v ní zastoupeni Jindra Červená — Sametka z Plzně, Jana Tomečková (dnes Kučerová) — Klokkan z Ostravy, Lenka Gottfriedová — Kotě z Písku, Soňa Záchová — Kuře z Ostravy, Iva Hubáčková (dnes Synáková) — Tapi, Jarmila Doležalová (dnes Štogrová) Wickie, Pavel Myslín — Česílko z T. O. Vlčí skála, Jiří Novotný — Feďa z T. O. Minnesota, Radomír Sedláček — Fex z Tábora, Stanislav Zárybnický — Houla, Jiří Dinda — Inka z Jistebnice, Ivoš Červený z Plzně, Miroslav Novák — Kazatel z T. O. Zlaté dno Dačice, Jaroslav Šlejmar — Kutloch z T. O. Vlčí skála, Josef Bláha — Řešetlák z T. O. Black Buffaloes (později z T. O. Hledači), Miroslav Seget -Seňor z T. O. Estacado, Vladimír Oborský — Wabimatto z R. K. Mawaden, Gerry, Pavel, Zrzka, Žeže, a Jaroslav Kučera — Žistén.

Samostatnou kapitolou jsou samizdatové zpěvníky trampských písní — ani tato trampská tvorba (kromě předválečných trampských písní) neměla na růžích ustláno. V Praze na přelomu 70. a 80. let vycházely díky Karlu Jůzkovi — Longovi ze Spojených osad hvězd na fotodokumentu *Písničky pardů* (Liška, Jan Nedvěd z T. O. Toronto, Josef Bláha — Řešetlák z T. O. Black Buffaloes (později T. O. Hledači), Dvacátá míle, Hop-Trop). V samizdatu vyšly v Praze Řešetlákovy písničky v *Osadním zpěvníku* T. O. Black Buffalos a H. O. (hudební osady) Cestáři a v Plzni písně plzeňského trampského písničkáře Bohumila Röhricha — Bédi Šedifky pod názvem *Písničky osady Komárů* (1988).

Na rozhraní „šedé zóny“ a samizdatového tisku se v letech 1978–1989 vydal Miroslav Štván — Bílý Pedro — profesionálně tištěné *Trampské kalendáře* s ilustracemi Jaroslava Kůta — Jerryho. Na rozhraní oficiálního a samizdatového tisku pak vyšla

na konci 80. let řada zpěvníků (obvykle pod hlavičkou ZO SSM či jiných organizací např. ČSOP, Svazarm atd.) skupin Hop-Trop, Brontosauři, Ozvěna, Karabina atd. Zde je nutné připomenout návrat ke klubovému vydávání na konci 80. let — nejvíce zpěvníků špičky folkové (Jaromír Nohavica, Karel Plíhal...) a trampské muziky (Mirko Ryvola — Miki, Pavel Lohonka — Žalman) vydal od roku 1984 Kafemlejnek Klub Jihlava, obvykle u příležitosti Folkových prázdnin v Telči.

Na stejném principu — klubový sborník k trampskému večeru pořádaném v Brně trampskou kapelou Ozvěna — se podařilo v letech 1985–1989 (kromě roku 1986) Vítovi Obůrkovi — Šupákovi a Milanu Plchovi — Belmondovi vydat sborníky vítězných prací literární soutěže Trapsavec. Sborníky z let 1986 a 1987 vyšly pouze formou samizdatu — stejně jako sborníky z let 1979–1984. Sborník Trapsavce z roku 1982 vydal pod názvem *Toulpsavec Houla*, jako 3. číslo samizdatu *Toulavec*, sborník Trapsavce z roku 1983 vyšel jako zvláštní číslo samizdatu *SEM-TAM* a sborník Trapsavce z roku 1984 vyšel jako samostatné číslo samizdatu *TAM-TAM*.

Ač jsem nemohl na těch pár stran napsat vše, co je mi o trampském samizdatu známo, dostal jsem se obloukem zpátky ke klubovým zpěvníkům, sborníkům a časopisům — tedy tam, kde v 60. letech minulého století trampské samizdaty začínaly. Po 17. listopadu 1989 bylo potřeba ujít už jen pár krůčků na cestě od kvalitního trampského samizdatu ke svobodně vydávaným trampským časopisům, zpěvníkům, sborníkům, publikacím a knihám.

